

ДИЗАЙНЕРСЬКА ОСВІТА УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції

12-13 квітня 2011 р.

Харків

Міністерство освіти і науки України
Академія мистецтв України
Спілка дизайнерів України
Харківська організація Національної спілки художників України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ДИЗАЙНЕРСЬКА ОСВІТА УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
12-13 квітня 2011 р.

ХАРКІВ 2011

Дизайнерська освіта України у світовому контексті // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12-13 квітня 2011 р., м. Харків / за загал. ред. Даниленка В.Я. - Харків: ХДАДМ, 2011. - 204 с.

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, яка проходила 12-13 квітня 2011 р. у Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

Основні питання, що були запропоновані для обговорення учасникам конференції:

- 1) проблеми історії і методики дизайну, промислового дизайну, дизайну середовища, дизайну одягу та тканин, дизайн меблів, графічного дизайну, дизайну інтерактивних засобів візуальних комунікацій, мистецтвознавчі аспекти дизайну; міждисциплінарні аспекти дизайну;
- 2) проблеми підготовки фахівців у галузі дизайну за освітньо-кваліфікаційними рівнями „бакалавр”, „спеціаліст”, „магістр”;
- 3) підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у галузі дизайну через аспірантури, докторантури та асистентури-стажування.

Видання розраховане на пошукувачів вчених ступенів і звань, викладачів, науковців, студентів, фахівців.

Редакційна колегія:

Даниленко В.Я.	головний редактор, член-кореспондент Академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор;
Бондаренко І.В.	кандидат архітектури, доцент;
Єрмаков С.С.	доктор педагогічних наук, професор;
Собольєв О.В.	кандидат мистецтвознавства, доцент;
Соколюк Л.Д.	доктор мистецтвознавства, професор;
Турчин В.В.	кандидат мистецтвознавства, доцент.

ЗМІСТ

Алексеева О.М. Мистецькі угруповання в художньому житті Криму 1900 – 1920-х років	61
Алексеев А. М., Мироненко Н.Г. Создание архитектурно-художественного образа при проектировании благоустройства территории парковой зоны	62
Ароян А.С. Архитектурно-просторові особливості торговельно-розважального центру «Атриум» у Москві	63
Баніт О.В. Професіографічне та психодіагностичне забезпечення розвитку професійної майстерності викладачів графічного дизайну	64
Більдер Н.Т. Потреба в досягненнях як складова фахової компетентності студента вищого художнього навчального закладу	65
Бондаренко В.В. Поиск путей сотрудничества с зарубежными дизайнерскими школами	66
Броварська І.С. Графічний стиль як візуалізація іміджевого образу	67
Бондаренко И.В. История и архитектурный облик дворцово-усадебного комплекса в Качановке Черниговской области	68
Ветоха-Копадзе М. Вплив європейської уніформи на формотворчі процеси українського форменого одягу кінця XIX – першої третини XX століття	69
Вишневская-Чакина А.С., Волик Е.С. Технологические особенности реставрации центрального купола харьковского аэропорта	70
Вовкогон О.С. Проекти візуальної ідентифікації України на поч. XXI ст.: огляд та критика	71
Гавдьо С.В. Техніки акварельного живопису	72
Гаврилюк Р.М. Роль етнодизайну у підготовці молодих фахівців у галузі дизайну	73
Гавронский В.П. Академические дисциплины и их особенности преподавания	74
Ганоцька О.В. Семіотика у дизайні	75
Гладун О. Сучасна візуальна комунікація: культурологічний аспект	76
Гринько В. М., Самойлова Н.М. Щодо питання якісної підготовки дизайнерів та деякі аспекти макетування	77
Губарь В.М. Деякі аспекти синтезу мистецтв в історичному міському середовищі	78
Демиденко О.І. «Академічний живопис» для студентів спеціальності «Дизайн» у технічних університетах	79
Дробот А.О. Образотворчий фольклор як джерело форми національного напрямку українського неонконформізму. Теоретичний аспект (мовою архівних документів)	80
Дудник М.Г. Семантика в дизайн-проектировании	81
Ельков В.И. Проблемная ситуация в проектно-методическом процессе дидактического дизайна	82
Єременко І.І. Дизайн-концепція образності в проектуванні костюма	83
Жерночкова К.К. Сучасна японська гравюра та її зв'язок з формування екологічного плаката	84
Задорожний В.Г., Ельков В.И. Дизайн как фактор социальных процессов	85
Задорожний В.Г. К генезису неформальных процессов в экономике Украины	86
Закалюжна Л.В. Вираження національного колориту та плагіат в сучасних українських торгових марках	87
Залкінд В.В. Актуальність використання САПР одягу на початкових етапах проектних робіт	88
Калініченко В.В. Хотинська фортеця: відродження історичної та культурної спадщини	89
Катриченко С.В. Дизайн-концепции современных керамических отделочных материалов	90
Кісіль М.В. Посадка виробу на фігурі: дефекти і ефекти	91
Коваль Л.М. Світлозвукова стимуляція і її використання при проектуванні світлокольорового середовища інтер'єру	92

Козлова Я.С., Трегуб Н.Є., Севрюкова В.В. Меблі-ліхтари у формоутворенні урбанізованих просторів	90
Колісниченко Г.В. Колаж як мистецький прийом у мистецтві ХХ сторіччя	98
Косенко О.И. Роль коллекции как художественной системы в процессе распространения модных тенденций	100
Кривенцова А.В. Новая антология: Автопортрет Харькова. Очерк.	102
Кротова Т.Ф. Курс «Історія дизайну» і формування у студентів власної концепції проектного відношення до дійсності	104
Кругляк В.І. "Академічний рисунок" - одна з основ практичної підготовки фахівців в області дизайну	108
Лагунова А.В. Композиционное решение в дизайне текстильных изделий	109
Лубенский В.И. Проблемы колорита в живописи	111
Мадівська О.В. Національно орієнтований графічний дизайн України. освітні тенденції (приклад Харківської державної академії дизайну і мистецтв)	113
Максимова-Кулішова О.М. Проектування художнього образу середовища як складова педагогічного процесу	114
Мазова К. Площадной театр средневековья в станковом творчестве А.Тышлера	116
Малик Т.В. Особенности использования текстиля в жилом интерьере	118
Мархайчук Н.В. 3 історії перших пам'ятників Т.Г. Шевченку	121
Мельник О.Я. Типографіка Роберта Лісовського: шрифти на основі скоропису	124
Мироненко Н.Г. Бойчукісти і художній образ творів будяньського фаянсу (1917 – 1930)	126
Мироненко В.П., Дергай В.Ю. Психологический фактор влияния школьной формы на учащегося	128
Мирошниченко О.В. Партнерство работодателя с художественным вузом как процесс эффективной подготовки специалистов	130
Міхєнко К.М. Метрологічні залежності дзвіниці Єлецького монастиря в Чернігові	131
Обуховська Л.В. Тенденції формоутворення фонтанів	133
Обуховська Е.В. Особливості дизайну освітлювального обладнання в інтер'єрах закладів середньої освіти	135
Слексіснко А.М., Мироненко Н.Г. Пошук концептуальних рішень архітектурного благоустрою та ландшафтного дизайну екоселищ для студентів	137
Островська Ю.Г. Навчально-виробнича гончарна майстерня та відродження традиційного гончарства опішного	141
Ганьок Т.В., Демідова Г. Окремі нотатки до історії художньої освіти	146
Пасичная Т.А. Проблемы выразительности ночного образа сооружений сложной объемно-пространственной структуры в световом проектировании	148
Підлісна О.В. Трансформація дизайну виробничого середовища відповідно еволюції промислових підприємств Харківщини у ХХ сторіччі	150
Гляк Д.А., Бондар О.В. Проблема адаптування Європейської кредитно-модульної системи (ECTS) в Україні та модернізації вищої освіти	152
Подлевских М.Б. Роль художественного образа в формировании современного этнического интерьера	155
Поліщук Г.В. Політипаж як інструмент освіти (на прикладі медицини)	157
Полтавець-Гуйда О.В. Основи композиційного мислення	160
Люномаренко М.В. Роль С.М. Прохорова в розвитку портретної школи Харькова ..	162
Постельга Н.С. Портрети творчої інтелігенції в українському образотворчому мистецтві першої третини ХХ ст.	164
Рагулин Е.Я. Технология и материал в формообразующем процессе (на примере стеклопластика)	165
Салак Н.В. Становлення дизайн освіти в Миколаєві. Історія і сучасність	171
Сбитнева Н.Ф. Графический дизайн Украины начала III тысячелетия	174

Кротова Т.Ф.

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії мистецтв Інституту дизайну і реклами, Київський національний університет культури і мистецтв

КУРС «ІСТОРІЯ ДИЗАЙНУ» І ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВЛАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПРОЕКТНОГО ВІДНОШЕННЯ ДО ДІЙНОСТІ

Зусиллями численної кількості фахівців, що працюють у галузі дизайну, викладають основи цієї спеціальності у десятках вищих навчальних закладів нашої країни, напрацьований цікавий методичний і фактичний матеріал, що розкриває різні сторони навчання цій проектній професії. Маючи більші чи менші специфічні відмінності певних регіонів або навчальних закладів, в цілому дизайнерська освіта представлена основними взаємодоповнюючими розділами: історією фаху і суміжними з ним формами зображувального мистецтва, художньо-практичним та інженерно-технічним блоками та головною ланкою процесу – навчальним проектуванням як синтезом усіх попередніх складових.

Зважаючи на синтезований характер проектно-творчої діяльності, дисципліна «Історія дизайну» має зайняти таке місце серед усього переліку дисциплін, щоб у сукупності з ними сприяти досягненню головної мети – формуванню у студентів власної концепції проектного відношення до дійсності. Формулювання такої ємкої мети обумовлено увагою та інтересом до тенденцій оновлення функцій і ролі дизайну на межі ХІХ-ХХ століть як комплексного формування об'єктів і систем нашого оточення, художньо-обміркованої єдності усіх її компонентів. Отже, вивчаючи історію свого фаху, дизайнери одягу мають спостерігати взаємозв'язок між змінами модних тенденцій в одязі та середовища в цілому, адже і одяг, і предметний світ проектується і створюються навколо людини, навколо її потреб.

Такий підхід змушує бачити роль історико-теоретичної дисципліни по іншому: недостатньо ознайомити із зовнішніми ознаками об'єктів і явищ, досягти вмінь аналізувати, відрізнити, виділяти, пояснювати, а також відтворювати у своїй діяльності демонстровані викладачем методи, способи, принципи. Постає проблема водночас чіткого розуміння природи історичного досвіду дизайнерської творчості, а також вміння використовувати здобутий матеріал та реалізовувати його у проектній діяльності. Причому історичний досвід має сприйматися не лише баченням об'єкту, а й аналізом його структурних, конструктивних особливостей.

У зв'язку з цим доречно говорити про можливі рівні засвоєння матеріалу курсу, про головні показники володіння студентами цим матеріалом.

Програма курсу «Історія дизайну» побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена із структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською кредитно-трансферною системою (ECTS). Серед завдань курсу: дослідження закономірностей розвитку дизайну, розкриття його природи, сутності, ролі, ознак і властивостей; аналіз основних

етапів становлення дизайну від протодизайну до перших художніх академій, включаючи питання фахової підготовки дизайнерів; вивчення провідних мистецьких та дизайнерських стилів, художніх напрямків, течій, шкіл; вивчення творчої спадщини відомих майстрів моди.

Структурними складовими програми є два модулі. Перший модуль «Витоки синтезованої художньо-технічної діяльності. Розвиток світоглядних основ дизайнерської діяльності на межі XVIII-XIX століть містить такі теми: «Витоки протодизайну в праукраїнській культурі», «Одяг доби античності», «Костюм доби Середньовіччя і Відродження», «Європейський костюм XVI-XVIII століть», «Романтизм та бідермейер в історії моди», Зародження моди «від кутюр», «Епоха промислової революції. Винаходи та відкриття XIX століття», «Перші прототеорії дизайну. Поява нового типу фахівця-художника». У другому модулі «Дизайн як специфічний вид професійної діяльності і загальнокультурне явище XX – поч. XXI століття запропоновано такі теми: «Вплив стилю «модерн» на динаміку розвитку моди», «Модернізм та його вплив на розвиток дизайну», «Баухауз – дизайнерська школа нового типу. Розвиток спеціалізованої дизайнерської освіти»,

«Мода 30-50-х років XX ст.», «Тенденції в дизайні у 50-70-ті роки XX ст.», «Оновлення функцій та ролі дизайну за добу постмодернізму», «Етнічні стилі в дизайні одягу», «Основні напрями в дизайні XXI ст.».

До кожної теми надано орієнтовний перелік інформаційних тезисів змісту історичного матеріалу, а також запитання для самоперевірки і завдання для самостійної роботи. Усе це студенти опановують за допомогою різних джерел інформації: посібників, підручників, фрагментів історичної літератури, періодичних видань, ілюстрацій, фондів та експонатів музеїв, історичних пам'яток, навчальних та документальних фільмів.

Відповідно до викладеного нижче підходу, результатом вивчення курсу мають стати: чітке розуміння природи історичного досвіду дизайнерської творчості та вміння використовувати здобутий матеріал та реалізовувати його у проектній діяльності. Звідси і умовне розділення на два основних рівні засвоєння матеріалу навчального курсу: I рівень – знання, уміння і навички, пов'язані з оперуванням теоретичним матеріалом; II рівень – спеціальні знання, уміння і навички, пов'язані з основами проектної діяльності.

Оперування теоретичним матеріалом дозволяє встановити такі знання та вміння студентів:

- визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- знання дат, хронологічних меж, періодів найбільш важливих історичних подій і процесів;
- знання фактів – місця, обставин, учасників, результатів подій;
- співвіднесення одиничних фактів і типових загальних явищ;
- групування (класифікація) фактів за вказаною ознакою;
- знання історичних понять, термінів, їх перекладу, визначень;
- розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- обґрунтування власного ставлення, позиції студента щодо історичної події, явища, творчості митця, тощо.

Глибокому розкриттю студентами певної проблематики на основі аналізу певних явищ і проблем, початковою формою дослідницької діяльності є усна відповідь на семінарському занятті. Підготовка до нього передбачає використання рекомендованої літератури, періодичних видань, фондів збірань, ілюстративного матеріалу, джерел інтернету. Виступ готується на основі різних видів запису (витяги, тези, цитати, візуальний матеріал), доповнюється власними спостереженнями та висновками.

З метою набуття спеціальних знань, умінь та навичок, що втіляться у подальшій проектній діяльності, студентам запропоновано відповідні форми роботи. Етапи засвоєння теоретичного матеріалу обов'язково супроводжуються виконанням копій і замальовок творів відомих майстрів з метою саме практичного засвоєння форм, силуетних ліній, конструктивних особливостей костюма різних епох, що характеризують певний стиль, напрям, течію, індивідуальний стиль митця. Згадуючи висловлювання В.Димка, споглядання і перерисовування геніальних зразків прививає студенту початок увялення про «істинний» смак, ідеальні пропорції, багатство композиційних комбінацій і базових форм і багаточисленність варіантів їх декоративної «оркестровки». Ця форма роботи активізує саме практичну складову вивчення дисципліни, однак ще не є творчою діяльністю, що характеризується саме творенням.

На творчість, тобто створення нового об'єкту на основі засвоєних знань спрямований II рівень засвоєння матеріалу, що підсумовує цілий курс. Втілюється він у виконанні індивідуальних завдань кожним студентом, має за мету набуття навичок використання теоретичних знань у практичних розробках та містить завдання: представити клазури одиничних моделей одягу, розроблених із застосуванням прийомів і мотивів історичних стилів: європейського мистецтва; мистецтва країн Азії та Африки; мистецтва країн Сходу; української етніки. До робіт додається обґрунтування: стисла характеристика обраного стилю; елементи чи прийоми, що використовуються; доцільність застосування тих чи інших прийомів у власній розробці.

Комплекс вмінь та навичок, який сприяє формуванню у студентів власної концепції проектного відношення до дійсності у процесі вивчення курсу «Історія дизайну», для зручності викладено у таблиці:

До форм проміжного контролю відносяться письмовий колоквиум, який передбачає виявлення знань історичних та сучасних стилів на основі їх візуального сприйняття (за допомогою слайдів) за схемою аналізу, рекомендованою викладачем; проводиться в кінці семестру у вигляді письмового колоквиуму зі стислими характеристиками елементів візуального ряду, а також модульна контрольна робота у формі письмової розгорнутої відповіді на запитання, що має на меті виявити вміння студента аналізувати й узагальнювати матеріал.

Традиційною формою підсумкового контролю знань є іспит, який проводиться у формі усної відповіді на два запитання екзаменаційних білетів та відповідей на тестові завдання.

Викладений підхід до викладання курсу, більшість його положень є спробою відповіді на непрості, неоднозначні питання вивчення світового

Вміння та навички, що характеризують володіння студентами матеріалом курсу відповідно до двох рівнів

Рівні засвоєння матеріалу	Вміння та навички, що характеризують володіння студентами матеріалом курсу	
	Модуль I. Витоки синтезованої художньо-технічної діяльності. Розвиток світоглядних основ дизайнерської діяльності на рубежі XVIII-XIX століть	Модуль II. Дизайн як специфічний вид професійної діяльності і загальнокультурне явище XX – поч. XXI століть
I рівень. Оперування теоретичним матеріалом	<ul style="list-style-type: none"> - розкриття сутності понять: дизайн, види дизайну, костюм, функції костюма, історія костюма, художній стиль, мода, теорії моди; - визначення характерних рис історизму як художнього явища XIX століття, змісту понять «романтизм», «бідермейер», «еклектика», «художній кітч», «псевдо-стилі», «нео-стилі», «друге рококо», «мода від-кутюр», «криза мистецтва і техніки XIX століття», «перші прототеорії дизайну»; визначення особливостей силуету, форми, декору, колористичного рішення, конструктивні особливості історичного костюма античності, середньовіччя, відродження, європейського костюма XVII- XVIII століття (бароко, рококо, класицизм, ампір); історичного костюма XIX століття. 	<ul style="list-style-type: none"> - визначення характерних рис стилів «модерн», «ар-деко», модерністських течій XX століття, художніх напрямів середини XX століття (конструктивізм, поп-арт, оп-арт, інтернаціональний стиль, мінімалізм), постмодерністських напрямів у дизайні, основних стилів в костюмі XXI століття (класичний, спортивний, романтичний, фольклорний, авангард); - визначення особливостей силуету, форми, декору, колористичного рішення, конструктивних особливостей, стильових характеристик, ознак і рис новаторства моделей одягу ключових фігур світової моди XX- XXI століття.
II рівень Узагальнення, практична інтеграція	<p>аналіз та відтворення у формі копій та замальовок найдавніших матеріальної проукраїнської культури, а також історичного костюма, доповнень, аксесуарів, зачісок, взуття античної доби, доби середньовіччя, європейського костюма XVII- XVIII століть; історичного костюма, доповнень, аксесуарів, зачісок у стилях «романтизм», «бідермейер», «друге рококо», моделей одягу Ч.Ф.Ворта, англійського костюма XIX століття.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз та відтворення у формі копій та замальовок моделей одягу з урахуванням доповнень, аксесуарів, зачісок П.Пуаре, Н.Ламанової, Ж.Ланвен, М.Віонне, Е.Скіапареллі, Н.Річчі, Г.Шанель, К.Баленсиаги, К.Діора, П.Кардена, І.-С.Лорана, Т.Кензо, Х.Морі, І.Міяке, К.Кляйна.
	Представлення клаузур одиничних моделей одягу, розроблених із застосуванням прийомів і мотивів історичних стилів: європейського	

досвіду дизайнерської творчості, а постановка проблеми щодо ролі історико-теоретичного курсу у формуванні у студентів власної концепції проєктного відношення до дійсності не дозволяє вважати підхід до цієї проблеми вичерпаним. Зважаючи на стрімкий характер розвитку проєктних спеціальностей, зміст курсу, його структура, форми вивчення матеріалу неодмінно будуть поповнюватися і вдосконалюватися.

Кругляк В.І.

*ст. викладач кафедри «Дизайн»,
Запорізький національний технічний університет*

“АКАДЕМІЧНИЙ РИСУНОК” - ОДНА З ОСНОВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В ОБЛАСТІ ДИЗАЙНУ

«Академічний рисунок» складає одну з основ практичної підготовки фахівця в області дизайну. Рисунок – це художньо-практична дисципліна, тому спілкування із студентом повинне відбуватися з олівцем в руках. За тривалу історію академічного рисунка було знайдено немало способів і прийомів, які і сьогодні складають методiku викладання даної дисципліни. З вислову відомого російського педагога П.П.Чистякова ми знаємо, що рисунок є основою, фундаментом всіх видів образотворчих мистецтв.

Викладання рисунка в художньо-промисловому ВУЗі для спеціальності «Дизайн» є одним з невивчених і суперечливих питань. Величезний вплив на розвиток сучасного рисунка роблять рисунки минулих десятиліть. Вони представляють не лише історичну цінність, але і є зразками графічної культури в наші дні і також допомагають нам зрозуміти роль графіки в творчому і виробничому процесах, виявити її специфічні можливості і особливості функціонування в процесі створення «об'єктів» за допомогою його проектування. Але у наш час у зв'язку з освоєнням комп'ютерної техніки, сучасні потреби дизайну в пошуку ефективних графічних мов заставляють шукати нові графічні прийоми і методи. Не дивлячись на це, основу академічної методики викладання рисунка в промислових ВУЗах складають великий досвід, накопичений у сфері освіти за довгі роки.

Вимоги до рисунка у дизайнера значною мірою відрізняються від вимог у ВУЗах станкового мистецтва. Оскільки на «дизайні» значно більша кількість спеціальних учбових дисциплін, отже, обмежується об'єм курсу рисунка. Головна мета вчення в промислових Вузах, це уміння застосовувати свої знання і навички в рисунку працюючи за фахом. Тобто прагнути максимально зближувати рисунок, вживаний в проектуванні з рисунком учбовим. Рисунок повинен розвивати конструктивне мислення майбутнього дизайнера. Перша половина вчення студента у Вузі приділяється більше вимогам «універсальної» школи рисунка, а друга – вже поступово виводиться до спеціальної підготовки дизайнера. Лише такі вимоги можуть дати базові знання і уміння застосовувати учбовий рисунок, працюючи за фахом. Проте, саме завдяки фундаментальним навикам, отриманим студентом в першій половині навчання, випускник міг